

prednosti, vendar te še zdaleč ne morejo upravičiti še vedno ležernega in nesistematičnega pristopa k snovanju evropske strategije razvoja. Veljavni sporazum o gospodarskem sodelovanju z Evropsko skupnostjo brez dvoma nudi široke možnosti sodelovanja tudi zunaj trgovskega dela. Razmišljanja o morebitni sklenitvi sporazuma o pridruženju prav tako niso zanemarljiva; ob tem pa kljub vsemu ni odveč opozoriti, da takšen sporazum sam po sebi ne more zagotoviti učinkovitejšega sodelovanja in da je predvsem jasna notranja opredelitev ter izvajanje ciljev gospodarske politike v razmerah parlamentarne demokracije prava vstopnica v uspešnejšo mednarodno delitev dela.

Noben, še tako teoretično dosledno zasnovan, normativni okvir sem po sebi ne more jamčiti uspešnejšega razvoja Jugoslavije; zato je vlogo ključnega spodbujevalca potrebno prepustiti podjetništvu, v smislu takšnega razvijanja individualnih sposobnosti, ki bo omogočilo neovirano menjavo rezultatov kreativnosti. Gotovo ne moremo biti ponosni na stanje, v kakršnem se mrzlično soočamo z večdesetletno zamudo pri spoznavanju in prilagajanju evropskim integracijskim procesom. Trezno priznavanje zaostanka, obenem pa selektivno uvajanje tistih metod in instrumentov, ki so razvitejše družbe pripeljale do sedanje stopnje razvitosti, je najbrž najzanesljivejša pot v odpravljanje razkoraka z razvitimi; podjetniška prizadevanja, oplemenitena z individualno intelektualno sproščenostjo ter nacionalno samobitnostjo kot odrazom kulturne identitete, bi zato gotovo najučinkoviteje prispevala k oblikovanju jutrišnje Evrope ljudi.

PETER KLINAR

Dve različni migracijski politiki

Govorili ste o migracijskih tokovih v Evropi, ki se jih razvita Zahodna Evropa zaveda, predvsem pritiskov iz nerazvitih okolij, ki bodo vedno hujši – posebej v Vzhoda. Z odprtjem emigracijskih možnosti na Vzhodu – po zlomu realnega socializma – je nastal nov položaj, ki ga ni nihče predvidel. O prihodnjih migracijah v Evropi so napisane številne študije, nekatere od njih predvidevajo alternative mednarodnim migracijam, številni pa so pogledi, ki dvomijo v alternativne možnosti mednarodnih migracij.

Dosedanja migracijska politika nerazvitih emigrantskih držav in razvitih imigrantskih držav je diametralno nasprotna. Emigrantske države pogosto migracijske politike sploh nimajo, če pa so jo formulirale, je največkrat ne morejo uresničiti. Naj omenim le dvoje pomembnih razlik obeh zvrsti migracijske politike. Emigrantske države hočejo predvsem »izvoziti«
nekvalificirano, nezaposleno, ruralno delovno silo in to za daljše, vendar ne za trajno obdobje, ker še zmeraj računajo na prednosti od morebitnih remigracij. Pri tem se zavedajo, da so trajni emigranti za njih izgubljeni, ker usiha dotok njihovih prihrankov in investicij, zmanjšujejo se stiki z njimi. Po drugi strani pa so imigrantske države v svoji politiki selektivnega odpiranja za imigracije zainteresirane predvsem za strokovnjake, za kvalificirane imigrante, za imigrante s kapitalom itd. – ki jih same selekcionirano in postopno izbirajo in potem integrirajo v svoje okolje. Negativno selekcionirane imigrante

pošiljajo nazaj v emigrantske družbe; to so torej kategorije, za katere emigrantske države niso zainteresirane, saj povečujejo nezaposlenost in povzročajo socialne probleme. Gre za skoraj nerešljiv problem, ko sta obe vrsti držav zainteresirani za iste socialne kategorije. Imigrantske družbe odvzemajo tiste, ki bi morali v emigrantskih družbah ostati, emigrantske družbe pa ponujajo na tržišče delovne sile kategorije, ki jih imigrantske družbe (razen v manjših količinah) nočejo sprejemati. Nasprotju migracijskih politik med imigrantskimi in emigrantskimi družbami ni videti izhoda. Migracijske politike se ne morejo zblížiti, realne alternative mednarodnim migracijam pa tudi ne obstajajo, tako da se danes Zahodna Evropa zares lahko boji močnega migracijskega pritiska z Vzhodne Evrope v obliki ilegalnih, fiktivnih političnih in podobnih imigracij.

ALBIN IGLIČAR

Pravni vidik evropske integracije

Za moderno dobo je značilen proces širitve obsega globalnih družb. Če z globalnimi družbami označujemo takšne največje celote družbenih odnosov, ki jih še lahko štejemo za (v sebi) zaključen sistem, potem je treba ugotoviti, da smo priče povečevanju globalnih družb. Omenjeni tokovi grede od rodov, plemen in plemenskih zvez preko nacionalnih držav do naddržavnih skupnosti, ki v postindustrijski družbi vse bolj predstavljajo pojavne oblike globalnih družb.

Osnovo za procese socialne integracije najdemo v ekonomski bazi družbe, kjer se odvija intenzivna delitev dela, ki vodi k organski solidarnosti (Durkheim) oziroma integraciji heterogenega (Spencer). Gospodarsko povezovanje je tudi med evropskimi državami vodilo do postopnega oblikovanja skupnega oziroma enotnega trga. Na njem poteka vse bolj prost pretok blaga, storitev, kapitala in delovne sile. Na omenjene ekonomske integracijske tokove se potem navezujejo tudi integracijski procesi v socialni, kulturni, politični in tudi pravni sferi.

Vzporedno s širjenjem obsega globalnih družb potekajo procesi poenotenja pravne nadstavbe teh družb. Enotno tržišče zahteva tudi enotno pravno regulacijo gibanja blaga, kapitala in delovne sile. Prehajanje več globalnih družb v novo enotno globalno družbo pomeni tudi oblikovanje novega poenotenega pravnega sistema iz prvotno več različnih pravnih sistemov. Seveda se te tendence izpričujejo najprej na področju gospodarskega prava, vendar se takšni trendi zelo hitro širijo tudi na druga pravna področja in celotno pravno kulturo. V tem smislu poteka sedaj oblikovanje »evropskega prava« kot nujne posledice in hkrati pogoja za povezovanje in združevanje evropskih držav oziroma globalnih družb.

Poenotenje in izenačevanje pravne nadstavbe v novo pravo evropske skupnosti poteka po dveh poteh. Ta dva načina se uveljavljata kot unifikacija in harmonizacija prava. Izhodišče za oba načina poenotenja evropskih pravnih sistemov oziroma nastajanje novega prava evropske skupnosti je podano v rimski pogodbi o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti iz 1957. leta. Ustanovitvene pogodbe evropskih skupnosti so doživljale še spremembe in dopolnitve, ki pa so šle vse v smeri intenziviranja integracije – do koncepta združene Evrope v letu 1992.